

EUSKARA TEKNIKOARI BURUZKO MAHAI-INGURU BATEAN PARTE HARTU DUTE ASTE HONETAN, DONOSTIAN

Zientzialariak eta hizkuntzalariak ez datoz bat terminologia nork erabaki behar duen

■ Ibon Sarasolak, EHUKo Kepa Altonaga eta Marian Iriartek, Inaki Irazabalbeitiak eta UZEIko Miel Loinazek eztabaidatu dute

■ Duela 25-30 urtetik hona aurrerapausoak eman direla diote denek, baina orain erabakiak hartzea zailagoa dela diote

■ Sarasolaren ustez, hizkuntzalariak erabaki behar dute terminologia; Irazabalbeitiak, ordea, dio adituek ere badutela zeresana

Ainara Mendiola / Donostia

TERMINOLOGIA: JARRERA EZBERDINAK? izenburuarekin mahai-ingurua egin zuten ostegunean Donostian EHUKo bi zientzia irakaslek —Marian Iriarte kimikaria eta Kepa Altonaga biologoa—, UZEI eta Elhuyar elkarteetako ordezkari banak —Miel Loinaz eta Inaki Irazabalbeitia— eta Ibon Sarasola euskaltzainak. Bi orduko solasaldiaren ondotik, terminologia nork erabaki behar duen ez ziren ados jarri. Denek esan zuten, ordea, azken mende laurdenean aurrerapauso handiak eman direla, baina gaur egun erabakiak hartzea zailagoa dela azpimarratu zuten, jende gehiagok lantzen duelako euskara.

Ibon Sarasolak hasi zuen eztabaida. Gogoratu zuen duela 25 urte UZEIren lehen bileretan izan zela, kimikaren lehen alorrak landu zirenean, eta orain elkartearen hiztegia eskuetan hartuta arazo nagusi bat ikusten du: «Okerrena ez da terminologia, baizik eta terminologia erabat baldintzatzen duen gauza bat: joskera». Joskera da euskara teknikoaren benetako arazoa, bere aburuz, nahiz onartu asko aurreratu dela.

Inaki Irazabalbeitia Elhuyarreko lehendakariak bi gai aipatu zituen eztabaidaren muintzat: zeri deitu behar zaion termino, eta nork sortzen duen terminologia. «Teknika, tresna, kontzeptu berri bat sortzen denean erabiltzen den izendapena» da terminoa haren iritziz, baina horretarako kontuan hartu behar dena jatorria dela esan zuen eta ez erabilera —adibidez, orain *gasogeno* hitza ez da erabiltzen, baina aspaldi bai—. Bestetik, zientzia alorreko terminologia adituek sortu behar dutela aldarrikatu zuen, argudiatuta haiek ezagutzen dituztela testuin-

PABLO S. QUIZA

Inaki Irazabalbeitia, Miel Loinaz, Joxe Mari Elortza —moderatzailea—, Kepa Altonaga, Marian Iriarte eta Ibon Sarasolak terminologia izan zuten hizpide ostegunean EHUKo Donostiako campusean.

guria eta ñabardurak.

Dena dela, terminologia ez dela edonoren eskuetan utzi behar esan zuen Irazabalbeitiak: «Tamalez, edozein euskaltzalek uste du edozein hitz ikusten duenean eskubidea duela ordaina asmatzeko».

Babelen alde eta aurka

Zehaztasun falta terminologikoa hartu zuen hizpide Kepa Altonaga irakasleak, eta zehaztasun kontzeptualarekin oso lotuta dagoela esan zuen. Segidan, hizkuntzak

bere ustez dituen lau hutsunez mintzatu zen: babelizazioa —kontzeptu bera izendatzeko termino ezberdinak erabiltzea—, teutonizazioa —garbizalekeria—, plebifikazioa —latinetik eratorritako hitzak moldatzea «arroztasu-

na» lortzeko— eta iturri hautespeneraren arazoa —oinarritzat hartzen diren iturri edo egileek terminoak aukeratzeko izan dezaketen eragina—.

Babelizazioa ahotan zuela, zera esan zuen Altonagak: «Berritoki ari dira zabaltzen orain hamarkada batzuetako hiztegiak agertzen ziren hitzak». ETBko dokumental batean *polen* ordez *lorautsa* hitza entzun izana jarri zuen adibide gisa, eta esan zuen ez dela bakarria. Ibon Sarasolaren hiztegiaren —Euskara Batuen Hiztegia— eta Elhuyarrekoan ere horrelako zenbait hitz orraztu beharrean daudela gaineratu zuen.

Miel Loinazek bialdi bereizi zituen terminologiaren lanetan. 1980-1990. urteen artean UZEIk «irudimen handia» erabiliz hainbat hiztegi terminologiko sortu zituela

‘Fundido’, ‘lorauts’, ‘soinbera’ eta beste

■ HASIERAN, Joxe Mari Elortza moderatzaileak adibide bat jarri zien mahai-inguruko kideei terminologian izan diren aldaketak aipatzearren. Nahiz lehen *fundido* hitza erabiltzen zen, orain *urtu*, *disolbatu* eta beste hobesten direla esan zuen. Ibon Sarasolak *urtze* puntua onartuko luke-

la adierazi zuen, baina ez *urtu*. «Beti ez dago *fusio* hitzaren ordainik», aitortu zuen. Gainera, *solido* hitza, esaterako, «alegeraki» onartu zela uste du.

Pisu molekularra edo *molekula pisua* onargarriagoa zein den ere galdetu zuen moderatzaileak. Sarasolak ez zuen baten edo bestearen

aldeko jarrerarik hartu. Kimikako gaiak izendatzeko oinarria gaztelaniazko hiztegiak izan badira ere, beste bide batzuk ere badaudela aitortu zuen —ingelesean edo alemanen, esaterako—.

Kepa Altonagak azpimarratu zuen egun zientzialariak erabiltzen dituzten

hitzen ordez beste batzuk agertzen direla komunikabideetan eta hiztegietan; adibidez, *lorautsa*, *soinbera*...

Molusku hitza erabiltzen dute biologoek, baina Sarasolaren hiztegiaren *soinbera* ageri da. Altonagak eta Arturo Elozegi irakasleak *molusku* hobesten dute.

(Hurrengo orrialdean jarraitzen du)